

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 314/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

134/2009. (V. 13.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **budapesti lakos** panaszos 2008. november 18-án előterjesztett panaszát a 2009. május 13-án megtartott zárt ülése alapján

á t t e s z i

az intézkedést foganatosító rendőri szerv – a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) – vezetőjéhez.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot sértő intézkedésre nem került sor, mivel az alapjog korlátozása jogszerűen történt, ezért a panasz áttételéről döntött.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszosnak a 2008. október 23-án, a Markó utcában végrehajtott rendőri intézkedéssel kapcsolatos, és a Budapesti Rendőr-főkapitányságra eljuttatott beadványát az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálat küldte meg a Testülethez, mivel a panaszos beadványában kérte, hogy az ügyét a Testület vizsgálja meg.

A levél szerint a panaszos 2008. október 23-án tagja volt annak a tömegnek, amely résztvevői az esti órákban a Déryné közből – a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom rendezvényéről – az Astoriához kívántak vonulni. Ennek során a Markó utcába érve a rendőrség a vonulókat nagy erővel körbefogta, és az eltávozást, valamint a továbbhaladást megakadályozta. Több százan rekedtek így a „katlanban”. A

panaszost több, mint egy órán át tartották ilyen módon fogva, majd öt állig felfegyverzett rohamrendőr a sorfalon kívülre kísérte, és ruházatát átvizsgálta. Megpróbálták videóra mondatni személyes adatait, ezt azonban ő megtagadta. Az átvizsgálás során semmilyen jogellenes dolgot nem találtak nála, A rendőrök hangneme durva és kioktató volt, amiért később bocsánatot nem kértek.

A panaszos kérte mindezek figyelembe vételével ügyének kivizsgálását, és azt, hogy az eredményről értesítést kapjon.

II.

A Testület a panasz elbírálásához szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, aki a Testület rendelkezésére bocsátotta az ügy megítéléséhez szükséges dokumentumokat, így Budapest rendőrfőkapitánya 110-60/2008. ált. számú egyedi utasítását, r. dandártábornok úr 2009. február 10-én, a Testület megkeresésére válaszul küldött levelét, dr. r. ezredes 2009. március 5-én küldött, illetve 2009. április 7-én kelt leveleit, a Nyugati téri felüljáró alatt végzett helyszíni szemle megtartásáról készült jegyzőkönyvet és panaszban említett eseményeket rögzítő videofelvételeket. Ezek figyelembe vételével a Testület vizsgálata – a panaszos beadványában foglalt sérelmek eredete szerint – alapvetően három kérdés mentén volt körvonalazható.

A Testület elsőként értékelte a panaszolt intézkedések időpontjában elrendelt fokozott ellenőrzés körülményeit, illetve a fokozott ellenőrzés és a konkrét intézkedés viszonyát. Másodikként a Markó utcában történt események felderítését, a foganatosított rendőri fellépés vizsgálatát végezte el. Végül a fentiek tükrében a panaszossal szemben foganatosított konkrét intézkedések jogszerűségének megítélésére kerített sort.

III.

A panaszolt intézkedés idejére elrendelt fokozott ellenőrzés kapcsán a Testület vizsgálata során az alábbiakat állapította meg.

1) Budapest rendőrfőkapitánya 110-60/2008. ált. számú egyedi utasításában az Rtv. 30. §-ának (1), valamint (3) bekezdése alapján Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2008. október 22-én 0 órától 2008. október 25-én 24 óráig. A központi biztosításba beosztott rendőri állomány a fokozott ellenőrzés keretében figyelemmel kísérte a rendezvényekre érkezőket, megakadályozta az esetleges jogsértések kialakulását. Ennek során szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat- és csomagátvizsgálást hajtott végre. Az utasítás indokolása tartalmazza mindazokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzés elrendelését lehetővé teszik, és utal arra a helyzetre is, amely a bejelentett rendezvények jellege és nagy száma miatt ezt az intézkedést az adott esetben szükségessé tette.

Az érintett napra a BRFK honlapján hozzáférhető tájékoztatás szerint összesen 44 rendezvényt jelentettek be magánszemélyek és szervezetek Budapest különböző pontjaira, amelyek közül a rendőrség 29-et normál, míg 15-öt kiemelt kockázatúnak minősített, ugyanakkor magtartásukat lehetővé tette.

Az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó, tehát jelen esetben alkalmazandó 30. §-ának (1) bekezdése értelmében „a rendőrség [...] a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése alapján „a rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, [...] a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja”.

Az Rtv. 97. §-ának (1) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés szerint e törvény alkalmazásában „ruházat: az intézkedéssel érintett személy testén viselt, illetőleg az intézkedés helyszínén nála lévő, vagy a közvetlen felügyelete alatt, illetve rendelkezésére álló ruházat, csomag és tárgy”.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatalóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

A jogszabályi háttér – ahogyan arra a Testület korábbi állásfoglalásaiban is utalt – meglehetősen tag teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta mögöttes „felhatalmazást” jelent.

Ez a felhatalmazás ugyanakkor nem korlátlan. Vizsgálható egyfelől az, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

2) A panaszolt intézkedések megítélésakor – tekintettel a fokozott ellenőrzést elrendelő egyedi utasítás rendelkező részében szereplő utalásra, amely értelmében a fokozott ellenőrzés végrehajtása csapaterő bevetésével történik – a Testületnek figyelembe kellett vennie az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat csapaterő bevetésére

vonatkozó előírásait, valamint a Magyar Köztársaság Rendőrségének Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat) rendelkezéseit.

Az Rtv. 58. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőrök csapaterőben alkalmazhatók – egyéb esetek mellett – a személyek élet- és vagyonbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetésére vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozására és az elkövetők elfogására, illetve a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására, továbbá nagy területű helyszín biztosítására. Csapaterő alkalmazása során a Rendőrség az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdésében írt jogokat (testi épséghez, személyes szabadsághoz, magánlakás, magántitok és levéltitok sérthetlenségéhez, személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogok) indokolt mértékben korlátozhatja, területet a személy- és járműforgalom elől elzárhat.

A Szolgálati Szabályzat 73. §-ának (1) bekezdése szerint csapaterő alkalmazása esetén a Rendőrség a személyi állomány összevonása és kötelékbe szervezése, ennek egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezése, továbbá sajátos taktikai szabályok alkalmazása útján biztosítja a feladat végrehajtását. A rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök tekintetében jogszabályban meghatározott kivételtől eltekintve a csapaterőt a rendőrré vonatkozó jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik.

A hivatkozott jogszabályhely a rendőrség számára előírja, hogy a csapaterő alkalmazásáról a tömegtájékoztatási eszközök útján is tájékoztatást kell adni. Ettől eltérni csak abban az esetben lehet, amikor a tájékoztatás a rendőri intézkedések eredményességét veszélyeztetné. A tájékoztatásról a csapaterő alkalmazását elrendelő vezető gondoskodik.

A 73. § (6) bekezdésében rögzített felhatalmazó rendelkezés értelmében a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá tartozó, illetve más jelentős rendezvény helyszínén – csapaterőnek a biztosításban való részvétele esetén – azt a területet, ahová a belépők fokozott ellenőrzése kötelező, a rendőri szerv vezetője határozza meg.

3) Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az említett napon indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a közelmúlt rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. Ebből kiindulva, tekintettel a rendezvények és várhatóan a résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

A Testület rendelkezésére bocsátott és tudomására jutott tények ismeretében elmondható továbbá, hogy a rendőrség a Szolgálati Szabályzat 73. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, mivel október 20-án internetes oldalán diavetítéses tájékoztatást tett hozzáférhetővé, illetve 2008. október 21-én közleményt

adott ki az október 22-e és október 25-e közötti időszakra tervezett területlezárásokról, az elrendelt fokozott ellenőrzésről és a várható rendőri fellépésről.

A Testület ugyanakkor megjegyzi, hogy fokozott ellenőrzésnek a főváros teljes területére történő elrendelése olyan esetekben, amikor rendezvény csak Budapestnek jól behatárolható területén kerül megtartásra, az arányosság követelményét nem veszi kellően figyelembe; még akkor sem, ha a rendezvényre érkezők, és az onnan távozóknak biztonságának garantálása a rendezvény konkrét helyszínénél nagyobb terület ellenőrzés alatt tartását teszi szükségessé.

Mivel a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályi felhatalmazáson túli felhatalmazást konstituálhat, ezért a Testület a jövőre nézve is fenntartja a jogot arra, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésének indokoltságát és megalapozottságát az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének szempontjából, konkrét egyedi ügyekben vizsgálat tárgyává tegye.

IV.

A panaszos a Markó utcában vonuló tömeg tagjaként beadványában sérelmezte, hogy a rendőrség a csoportosulást körbezárta, és annak tagjait egyenként intézkedés alá vont. A történetekkel kapcsolatosan a Testület a tudomására jutott, illetőleg a rendelkezésére bocsátott információk alapján az alábbi megállapításokat tette.

1) A rendőrség internetes oldalán 2008. október 24-én közzétett, az október 23-ai eseményeket taglaló Összefoglaló a Markó utca lezárását megelőző eseményeket az alábbiak szerint írja le.

A Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom rendezvényén résztvevők a demonstráció végét követően megindultak a Semmelweis utcában zajló rendezvényre. Egy körülbelül 500 fős tömeg verődött össze a Váci útnál és hangos skandálás közepette vonultak a Dráva utca – Visegrádi utca – Vág utca – Hegedűs Gyula utca – Victor Hugo utca – Pannónia utca – Szent István körút – Bihari János utca útvonalon.

A rendőrök a tömeget a Markó utcának a Bihari János utca és Bajcsy-Zsilinszky út közötti szakaszára körbezárták. Ekkor a tömegből többen eldobálták a náluk lévő, előkészített Molotov-koktélok, szűrő és vágó eszközöket, speciális vasakat – amelyek alkalmasak voltak gépkocsik kerekének kiszúrására –, kővel megrakott táskákat. A rendőrök mindenkit igazoltattak, majd egyesével engedtek ki az utcából.

A fenti eseményekkel nagyjából azonos időben a BRFK Akció Osztály munkatársai a Nyugati téren intézkedés alá vonták egy Peugeot 206 típusú gépkocsi vezetőjét. A jármű átvizsgálása során a csomagtartóból három darab, időzítővel ellátott benzines gyújtóbomba került elő. A sofőrt a rendőrök visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel bűncselekmény elkövetése miatt előállították.

2) A Testület rendelkezésére bocsátott rendőrségi videofelvételek tanúsága szerint a vonuló tömeg 20 óra körül érkezett a Szent István körútról a Bihari János utcába, majd a Markó utcán a Bajcsy-Zsilinszky utca felé folytatta útját. A rendőrség a tömeg mögött a Markó és a Bihari János utcák kereszteződésénél, valamint a tömeg útjában, a Markó és a Bajcsy-Zsilinszky utcák találkozásánál 20 óra 10 perc körül kezdte meg rendőrsorfal felállítását, és ez által az út lezárását.

20 óra 33 perc környékén a rendőrség kihangosító berendezésen keresztül arról tájékoztatta a körbezárt tömeget, hogy a helyszínen „fokozott rendőri ellenőrzés” végrehajtására kerül sor, amelynek keretében az ott tartózkodókat igazoltatják. Felhívta a jelenlévők figyelmét arra is, hogy távozásra kizárólag a rendőri intézkedések végrehajtása – tehát a személyazonosság igazolása és a ruházat átvizsgálása – után van lehetőség.

A zárás a felvételek tanúsága szerint körülbelül egy órán keresztül tartott, a bontást a rendőrség 21 óra 10 perc környékén kezdte meg.

3) R. dandártábornok úr a Testület megkeresésére 2009. február 10-én küldött válaszában a Markó utcában végzett rendőri tevékenységet röviden, az alábbiak szerint írta le. Elmondása szerint a rendőrség ott a Csapatszolgálati Szabályzat értelmében vett taktikai eljárást, bekerítést hajtott végre, amelynek alkalmazása a Nyugati téri felüljáró alatt talált robbanóanyagokkal összefüggésben álláspontja szerint nem igényel külön indokolást.

4) Dr. r. ezredes 2009. március 5-én, a Testület kérdéseire válaszul az alábbi tájékoztatást küldte. 2008. október 23-ára a Markó utcába nem volt vonulós rendezvény bejelentve, ezért a rendőri egységek az ott vonulókat intézkedés alá kívánták vonni. A csoportosulás több tagja a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szögeket helyezett, illetve feljűk üvegeket dobált. A tömeg veszélyességét a tagjai által hátrahagyott, és utóbb a rendőrszolgálat által talált tárgyak helyszíni szemléjéről készített jegyzőkönyv is alátámasztja.

A rendőri fellépés szervezése során figyelembe kellett venni azt a körülményt is, hogy a Markó utcához közeli helyszínen, a Nyugati téri felüljáró alatt a rendőri egységek robbanóanyagot találtak, amelyre tekintettel a vonuló tömeg bekerítése, és tagjainak ellenőrzése, továbbá a jogellenes magatartást tanúsító személyek elfogása és előállítására a közrend és köznyugalom helyreállítása érdekében szükségessé vált. Az ennek keretében foganatosított igazoltatásokról a tömeget hangosbemondón keresztül tájékoztatták.

Az aznapi rendezvények biztosítását az érvényben lévő fokozott ellenőrzés alapján, csapaterős tevékenység keretében látta el a rendőrség, amely során a Csapatszolgálati Szabályzat előírásai, az abban foglalt taktikai szabályok kerültek alkalmazásra. Ezen szabályzat külön fejezetét képezi a bekerítés műveletének szabályozása, amely eljárás a válaszevél tanúsága szerint a Markó utcában végzett igazoltatások végrehajtását segítette elő.

5) A dr. r. ezredes 2009. április 7-én kelt, és ugyancsak a Testület megkeresésére küldött levelében arról tájékoztatta a Testületet, hogy a robbanóanyagot a Nyugati tér közelében 20 óra 40 perckor fedezték fel egy gépjármű ellenőrzése során a rendőrök. A robbanóanyag feltalálása önmagában is közbiztonságot veszélyeztető körülmény, amelynek jelentőségét az adott helyzetben felértékelte, hogy a be nem jelentett demonstráció útvonala a robbanóanyag feltalálási helyéhez közel vezetett.

Hozzáfűzi, hogy a BRFK rendelkezett továbbá információkkal arra vonatkozóan, hogy a tömegben vonuló személyek közveszély okozására alkalmas eszközöket tartanak maguknál, amelyet utólag az igazoltatások után hátrahagyott, közbiztonságra valóban veszélyes eszközök feltalálása igazolt. Jelentőséget tulajdonítottak továbbá a tömeg résztvevői által tanúsított azon magatartásnak, hogy haladásuk során a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szögeket helyeztek, illetve feléjük üvegeket dobáltak, valamint, hogy a vonulók köveket vettek magukhoz.

Minderre tekintettel Budapest rendőrfőkapitánya úgy látta helyesnek, ha nem a súlyosabbnak minősülő tömegoszlatás eszközét alkalmazzák, hanem a fokozott ellenőrzés keretében, és a Csapatszolgálati Szabályzat alapján a bekerítés taktikai eljárását vetik be, amelynek segítségével a demonstráció körbekerített tagjait egyenként vonják intézkedés alá.

6) Az V. kerület, Markó utcában a helyszíni szemle megtartásától készített jegyzőkönyv szerint azt az említett helyen 2008. október 23-án 21 óra 50 perctől október 24-én 4 óra 15 percig végezték, arra az ismeretlen tettes ellen közveszély okozása büntetének megalapozott gyanúja miatt indult eljárás keretében került sor. A szemlén a hatóság részéről öt rendőr – a vezető r. főhadnagyon kívül négy bűnügyi technikus – vett részt. A bizottság tagjai az általuk kapott információk alapján leírták, hogy a lezárt utcarészen az emberek a náluk lévő közbiztonságra veszélyes eszközöket az ott parkoló gépkocsik mellé és alá dobálták, melyeket később a rendőrök és a tűzszerecskek összegyűjtöttek, és rendszerezve a járdán elhelyeztek. A jegyzőkönyv feltalálási helyük és minőségük szerint részletesen felsorolva leírja, hogy az egyéb különböző eszközök (pl. nagy számban fekete színű maszkok, kesztyűk, hátizsákok, gázálcok, szatyrok, úszószemüvegek, csúzlik, petárdák, vascsövek, fadarabok) mellett mintegy 50 db sárgás színű folyadékot tartalmazó palackot találtak, amelyek szájába szigetelő szalaggal textildarabok voltak erősítve.

7) A Testület megítélése szerint a rendőrség azon eljárása, hogy a tömeget a Bihari János utca és a Bajcsy-Zsilinszky út felől a Markó utcában „körbezárta”, majd tagjait egyenként igazoltatta a fentebb hivatkozott, fokozott ellenőrzésre vonatkozó szabályok felhatalmazása alapján, jogszerűen történt. A fokozott ellenőrzés keretében ugyanis „a rendőrség [...] a közterület kijelölt részén [...] az ott tartózkodókat igazoltathatja”.

Mivel azonban a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályon túli felhatalmazást keletkeztethet, az intézkedés jogalapjának meglétén túl a Testület szükségesnek tartotta az intézkedések indokoltságának, az arányosság Rtv. 15. §-ában foglalt követelménye betartásának vizsgálatát is.

Ennek keretében a Testület elfogadta a rendőrség azon álláspontját, miszerint a majd 500 főre becsült, és a Semmelweis utcában zajló rendezvényre igyekvő sokaság tömeg-jellegét megtartva, tartalmilag vonulós demonstrációt megvalósítva haladt a fentebb ismertetett útvonalon.

Az intézkedés indokoltságát elsősorban a rendőrség által a Testület tudomására hozott azon körülmények támasztották alá, amelyek szerint a csoportosulás több tagja a rendőrök, illetve a szolgálati gépjárművek útjába szögeket helyezett, illetve feljűk üvegeket dobált, valamint, hogy a vonulók köveket vettek magukhoz. A tömeg résztvevői által tanúsított fenti magatartáson túl a BRFK arra vonatkozóan is rendelkezett információkkal, hogy a tömegben vonuló személyek közveszély okozására alkalmas eszközöket tartanak maguknál. Ezt utólag az igazoltatások után hátrahagyott, közbiztonságra valóban veszélyes eszközök (például: nagyszámú Molotov-koktél) feltalálása igazolta.

A rendőri fellépés megszervezésében az illetékesek figyelembe vették az is, hogy 20 óra 40 perc környékén a Markó utcához közeli helyszínen, a Nyugati téri felüljáró alatt a rendőri egységek robbanóanyagot találtak. A rendőrség álláspontja szerint erre tekintettel a vonuló tömeg bekerítése, és tagjainak ellenőrzése, továbbá a jogellenes magatartást tanúsító személyek elfogása és előállítására a közrend és köznyugalom helyreállítása érdekében szükségessé vált.

A Testület ezzel kapcsolatosan meg kívánja jegyezni, hogy a – rendelkezésére bocsátott dokumentumokkal és videofelvételekkel is alátámasztott – tények ismeretében megállapítható, hogy a tömeg körbekerítésére a Markó utcában mintegy fél órával a robbanóanyag megtalálását megelőzően került sor, amely körülmény erre tekintettel a vonulós rendezvény kapcsán elsődlegesen elrendelt intézkedéseknek nem lehetett oka, legfeljebb a végrehajtás körülményeinek alakításában játszhatott szerepet.

Feladataikat a rendőrség Csapatszolgálati Szabályzatában foglalt rendelkezések szerint, a bekerítés taktikai módszerét alkalmazva hajtották végre a helyszínen lévő rendőri erők. Ennek kapcsán a Testület szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a Markó utca lezárása az későbbi intézkedések foganatosítása érdekében tartalmilag nem elsősorban a bekerítés, hanem a zárás taktikai módszerének alkalmazására utal.

A bekerítés a Csapatszolgálati Szabályzat 136. pontja szerint a létesítmények, területek lezárásának sajátos és legaktívabb formája, amely a keresett bűnözők, fegyveres személyek elfogása érdekében akkor alkalmazható, amikor ismert azok pontos tartózkodási helye. A bekerítés során a rendőr alegységekből létrehozott szolgálati csoportok körbezárják a keresett személyek tartózkodási helyét, megakadályozzák menekülésüket, meggátolják kitérésüket és végrehajtják az elfogást.

Ezzel szemben a zárás 24. pont értelmében valamely terület elszigetelése, körbezárása az adott területen folytatott más rendőri tevékenység sikeres végrehajtásához, meghatározott objektumok, személyek megóvásához, a közrend fenntartásához szükséges feltételek megteremtése érdekében. Alkalmazására egyebek mellett sor kerülhet fokozott ellenőrzés keretében. Lakott területeken, rendezvényeken a zárásban

részt vevő rendőrök egyik alakzata a sorfal. Alkalmazásának célja valamely terület, útvonal, utca, tér, épületrész, épülettömb lezárása vagy szabadon tartása a gyalogos-, illetve járműforgalom vagy minden forgalom elől. A rendőrök közötti térköz 1-5 méter lehet, szükség esetén tömör vagy kétsoros sorfal is felállítható.

A fentieket összegezve a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a rendőrség jogszerűen járt el a Szent István körútról érkező, és a Semmelweis utcába tartó tömeggel szemben akkor, amikor a Markó utcának a Bihari János és a Bajcsy-Zilinszly utca közé eső szakaszán a vonuló sokaságot körbezárta, és a résztvevők távozását a személyazonosság igazolását, valamint ruházat- és csomagátvizsgálatát követően tette lehetővé.

A Testület megjegyzi, hogy a rendőri fellépés indokoltságát utólag igazolta az a nagy mennyiségű közbiztonságra veszélyes eszköz és anyag, amelyet a rendőrök az intézkedések befejezését követően a Markó utcában felleltek, és amelyek részletes leírását a Testület a helyszínen végzett szemle jegyzőkönyvéből ismerte meg.

Mivel a fenti intézkedéseket az eljáró rendőrök jogalap birtokában és az arányosság követelményeire is figyelemmel fogantatosították, a Testület jogsértést azokkal összefüggésben nem állapított meg.

V.

A panaszossal szemben fogantatosított intézkedések értékelését a Testület az alábbiak szerint végezte el.

1) A BRFK által a Testület rendelkezésére bocsátott dokumentumokból és felvételekből egyaránt megállapíthatóvá vált, hogy az intézkedésről az azt fogantatosító rendőrök nem készítettek jelentést, ugyanakkor a történéseket r. zls. videokamerával rögzítette.

A felvétel készítésére 20 óra 37 perc és 20 óra 40 perc között került sor. A r. zls. kamerájával akkor érkezett a panaszossal szemben fogantatosított intézkedések helyszínére, amikor az azt végrehajtó rendőrök az ellenőrzést már megkezdték. Így a körülbelül 4 perc hosszúságú felvétel első két percében az látható, amint az intézkedő rendőrök – meglehetősen rossz fényviszonyok között – a panaszos ruházatát ellenőrzik, a nála lévő tárgyakat megtekintik. A rendőrök és a panaszos között folyt beszélgetésből csupán foszlányokat lehet érteni, ám az alapján is megállapítható, hogy annak hangvétele teljesen átlagos volt.

20 óra 39 perckor, miután a panaszos ruházatának átvizsgálását a rendőrök befejezték, a panaszost a kamera elé kísérték. A r. zls. ekkor arra kérte a panaszost, hogy mondja a kamerába a nevét, és nyilatkozzon, hogy él-e az intézkedéssel szemben panasszal. A panaszos azonban a kérés első részének – amely nevének elmondására vonatkozott – elhangzása után közvetlenül kijelentette, hogy ő nem hajlandó elmondani a nevét a kamerába, mivel az ügyvédje felvilágosította, hogy arra nem köteles. Ezután a rendőr

újabb kérdést intézett a panaszoshoz arra vonatkozóan, hogy sérülése keletkezett-e az intézkedés során, amelyre a panaszos újra azt felelte, hogy nem válaszol.

Mindezek után az intézkedést fogantató egyik rendőr a kamerába felolvasta a panaszos személyes adatait.

A felvétel végén az látható, hogy a panaszos ellenőrzi, hogy megvannak-e az iratai, majd távozik az intézkedés helyszínéről.

2) A panaszossal szemben fogantató intézkedések értékelése kapcsán a Testület visszautal a fokozott ellenőrzéssel összefüggésben korábbi állásfoglalásaiban kifejtett [pl.: 4/2009 (I. 7.) számú állásfoglalás], alábbi megjegyzéseire.

A Testület álláspontja szerint a rendőrségnek azon eljárását, hogy a rendezvényekhez közeli időpontban és helyszíneken igazoltatásokat végez, indokolják az elmúlt időszak tapasztalatai, és az, hogy a különböző rendezvényekhez kapcsolódó jogellenes cselekmények résztvevőinek utólagos azonosítása jelentős nehézségekbe ütközik, márpedig a közrend és közbiztonság fenntartásának szempontjából nagyon fontos, hogy az ilyen magatartásokat hamar és következetesen kövesse felelősségre vonás.

A demonstrációkhoz kapcsolódó közrend elleni cselekmények elkövetőinek utólagos azonosíthatósága iránti igény az adatrögzítés lehetséges preventív hatásait is figyelembe véve indokoltá teszi az igazoltatások fogantatásán túlmenően az igazoltatott személyek adatainak rögzítését is. A személyes adatok védelméhez fűződő jog ilyen helyzetekben összeütközésbe kerül a közrend és közbiztonság alkotmányos értékével, illetve az a mögött húzódó és abban megtestesülő egyéni alapjogokkal (a békés rendezvényen résztvevők gyülekezési joga, véleménynyilvánítási joga és testi épséghez fűződő joga). A Testület álláspontja szerint az alkalmasság, szükségesség és arányosság tesztjét alkalmazva, a személyes adatok védelméhez fűződő jog ilyen jellegű korlátozása egy demokratikus társadalomban megengedhetőnek minősül.

A beadványokban foglalt sérelmek vizsgálata során a Testület azt is figyelembe vette, hogy a panaszosnak megvolt a lehetősége arra, hogy a panaszban említett nap eseményeiről, a fokozott ellenőrzés elrendeléséről, illetve annak lehetséges következményeiről előzetesen tájékozódjon, így tisztában kellett lennie azzal, hogy amennyiben a rendezvények egyike helyszínének közelében tartózkodik, az igazoltatására sor kerülhet.

3) A panaszos igazoltatása és ruházatának átvizsgálása kapcsán a Testület megállapította, hogy arra azon rendőri fellépés keretében került sor, amelyek értékelését a Testület a IV. pont keretében elvégezte.

Mivel a Testület fentebb kifejtett álláspontja szerint a vonulós demonstráció résztvevőinek körbekerítése, majd a résztvevők egyenkénti igazoltatása és átvizsgálása jogszerűen történt, a panaszossal szemben fogantató konkrét intézkedéseket is hasonló módon értékelte, és jogsértést az alkalmazott intézkedések jogalapjára vonatkozó panasz alapján nem állapított meg.

4) A panasznak az intézkedés hangnemét kifogásoló részét a Testület a rendelkezésére bocsátott videofelvétel alapján a következőképpen értékelte.

Habár a felvétel készítése rossz fényviszonyok mellett vette kezdetét, és a háttérzaj miatt az első két perc kijelentései nem érthetők maradéktalanul, az egyértelműen megállapíthatóvá vált, hogy a panaszos és a rendőrök között folyt beszélgetés hangvétele normális, teljesen átlagos volt. A további két perc történései a felvételen jól hallhatók. Azok során rendőrök hangneme hivatalos volt, helytelen vagy nem odaillő kijelentést nem tettek, az általuk elmondottakban a Testület semmi kivétlnivalót nem talált. Erre tekintettel a Testület nem tartotta megalapozottnak a panaszos azon sérelmét, amely szerint a rendőrök durva és kioktató hangnemben léptek fel vele szemben.

A Testület ennek kapcsán megjegyzi, hogy egy ilyen jellegű intézkedés, azaz egy körbekerített tömeg tagjainak egyenkénti igazoltatása és átvizsgálása önmagában is keltheti a fenyegetettség érzetét, ezzel azonban – az elmúlt időszak demonstrációkkal kapcsolatos történéseinek fényében – a résztvevőknek, így a panaszosnak is számolnia kellett. Ezzel kapcsolatosan a Testület újfent utal arra, hogy a rendőrség internetes oldalán a fokozott ellenőrzésről, illetve az azzal összefüggésben várható intézkedésekről a közvélemény megfelelő tájékoztatást kapott.

5) A panaszos sérelmezi, hogy a vele szemben fogatosított intézkedés során az eseményekről és személyéről videofelvétel készült, amelynek keretében a rendőrök a kamerába „próbálták mondani” vele az adatait.

Az Rtv. vonatkozó, 42. §-ában foglalt rendelkezései szerint „a Rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetve a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet”.

Jelen esetben, mivel a rendőri intézkedés jogszerűen történt, a felvétel készítésének, mint az előbbi intézkedést kísérő, ahhoz szorosan kapcsolódó, ugyanakkor az Rtv.-ben önállóan szabályozott intézkedésnek is fennálltak a jogszabályi követelményei, így tehát a felvétel elkészítésének jogalapja nem vitatható.

Az ugyanakkor nem kétséges, hogy a fenti jogszabályhely alapján a panaszos az intézkedés során arra nem kötelezhető, hogy személyes adatait akarata ellenére a videokamerába elmondja. A felvétel tanúsága szerint jelen esetben az intézkedő rendőrök arra kérték a panaszost, hogy mondja el nevét, illetve nyilatkozzon arról, hogy az intézkedéssel kapcsolatosan kíván-e élni panasszal, azzal összefüggő sérülése keletkezett-e. Erre feltételezhetően azzal a céllal került sor, hogy amennyiben a panaszos a fogatosított intézkedést valamilyen tekintetben sérelmesnek érezte, az minél hamarabb a rendőrség tudomására jusson. A panaszos a rendőrök kérésének nem

tett eleget, ezért az intézkedő rendőr adatait felolvasta – amelyre a hivatkozott 42. § alapján lehetősége volt –, amelyet követően a panaszos a helyszínt elhagyta.

A rendőri felhívás feltételezett céljára, illetve arra a körülményre figyelemmel, semmilyen következménnyel nem járt, hogy a panaszos a kérésnek nem tett eleget, a Testület úgy döntött, hogy az intézkedő rendőrök magatartása nem eredményezte a panaszos oldalán jogsérelmet.

Az arányosság tekintetében végül a Testület ismételten utal arra, hogy a közelmúlt eseményeinek fényében legitim célnak tekinthetők a rendezvényekkel kapcsolatos jogsértő cselekmények elkövetőinek utólagos azonosíthatóságát és felelősségre vonását lehetővé tevő, illetve megkönnyítő intézkedések. Emiatt jelen esetben a Testület nem tekintette az arányosság követelményével ellentétesnek az intézkedés képfelvétellel való dokumentálását.

VI.

A panaszos beadványaiban foglalt valamennyi körülmény kivizsgálása eredményeként a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos alapvető jogait a panaszolt rendőri intézkedések következtében nem érte sérelem.

Az Rtv. 93. §-ának (2) bekezdése értelmében a Testület az alapvető jogot nem sértő intézkedéssel szemben előterjesztett panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetőjéhez átteszi, illetve ha az áttétel ellen a panaszos panaszában előzetesen tiltakozott, az eljárást megszünteti.

Mivel a fent kifejtettek szerint a rendőri intézkedés alapvető jogot csekély mértékben sértett, és a panaszos az áttétel ellen nem tiltakozott, a Testület a panasznak az intézkedést foganatosító szervhez való áttételéről döntött.

Budapest, 2009. május 13.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,

előadó testületi tag

Dr. Juhász Imre

elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra

testületi tag

Dr. Féja András

testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf

testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület